

**MAKTABGACHA TA'LIMDA ZAMONAVIY TA'LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA DIREKTOR O'RINBOSARINING ROLI**

*Toshkent shahar Uchtepa tumani
514-son DMTT direktor o'rinbosari
Mansurova Fazilat Abdurazzoq qizi*

Annotatsiya. Maqolada ta'lim sifatini boshqatish, maktabgacha ta'limda zamonaviy ta'lim jarayonini tashkil etishda direktor o'rinbosarining roli haqida ma'lumot berilgan

Аннотация. В статье представлена информация о роли заместителя директора в управлении качеством образования и организации современного образовательного процесса в дошкольном образовании.

Abstract. The article provides information about the role of the deputy director in managing the quality of education and organizing a modern educational process in preschool education.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati menejmenti, ta'lim muassasasi, ta'lim sifati, ta'lim samaradorligi, ta'lim jarayonlarini tashkil qilish, ta'lim jarayonlaribi boshqarish, vazifalar, tamoyillar.

Ключевые слова: управление качеством образования, образовательное учреждение, качество образования, эффективность образования, организatsiya образовательного процесса, управление образовательным процессом, задачи, принципы.

Key words: educational quality management, educational institution, educational quality, educational efficiency, organization of educational processes, management of educational processes, tasks, principles.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining muhim bo'g'ini hisoblanib, bolalarning har tomonlama rivojlanishi, ularning kelajakdagi ta'lim bosqichlariga tayyorgarligi va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda katta ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'lim jarayonini tashkil etish esa faqat mashg'ulot o'tish bilan cheklanmay, balki ta'lim-tarbiya jarayonini rejalashtirish, nazorat qilish, pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, innovatsion metodlarni joriy etish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishni talab etadi.

Mazkur jarayonda maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbariyatining, xususan direktor o'rinbosarining o'rni beqiyosdir. Chunki direktor o'rinbosari ta'lim jarayonining samarali tashkil etilishi, pedagogik faoliyatni muvofiqlashtirish,

metodik ishlarni tizimli yo‘lga qo‘yish va sifatni ta’minlashda yetakchi boshqaruvchi sifatida namoyon bo‘ladi.

O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini tubdan isloh qilish bo‘yicha keng miqyosdagi ishlarning amalga oshirilishi natijasida bugungi kunda mamlakatimiz maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ilmiy va pedagogik tarkib tubdan o‘zgardi, zamonaviy o‘quv-dasturiy asosga, moddiy-texnik bazaga ega bo‘lgan ta’lim maskanlari sifatida samarali faoliyat

ko‘rsatmoqda. Insonni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash, xalqimizning azaliy orzusi bo‘lib, ajdodlarimiz ma’rifat, ma’naviyat va madaniyatni qanday qilib yosh avlodga o‘rgatish, ularni komillikka yetaklash yo‘llari, qonun-qoidalarini muttasil izlaganlar. Bu esa pedagogika fanining maydonga kelishiga sabab bo‘lgan. Chunki insonning ma’rifatli va ma’naviy komillikka erishishi pedagogika fanining yetakchiligida amalga oshiriladi. Bola tug‘ilgan kundan boshlab, uni maktabga borgunigacha bo‘lgan davrda har tomonlama yetuk barkamol qilib tarbiyalash qonuniyatlarini o‘rganish maktabgacha ta’lim-tarbiyani tashkil etishning mavzuyidir. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim sifatini boshqarish belgilangan va mo‘ljallangan ehtiyojlar zonasida prognoz qilingan rejalashtirilgan natijaga yo‘naltirilgan sinergetik jarayondir. Bunday boshqaruvning strukturaviy va funktsional komponentlari sifatni loyihalashtirish, sifatni shakllantirish tizimini amalga oshirish va sifatni monitoring qilish, ikkita asosiy qiymatga ega: baholash va rahbarning harakatlarini tuzatishning keyingi yo‘nalishini belgilash.

Ta’lim jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

- pedagoglarning zamonaviy yondashuvlarga tayyorligi;
- rahbar xodimlarning ta’lim jarayonini ilmiy-metodik asosda muvofiqlashtirishi;
- ta’lim muhitining bolalar uchun qulay va rivojlantiruvchi bo‘lishi;
- ota-onalar bilan samarali hamkorlik.

Shunday ekan, maktabgacha ta’limda sifatli, zamonaviy va uyg‘un ta’lim jarayonini shakllantirish nafaqat ta’lim muassasasi, balki jamiyatning barqaror rivojlanishida ham muhim o‘rin tutadi.

Maqasad: Bolalarga maktabgacha yoshidan boshlab zamonaviy ta’lim berish, ularni psixik, aqliy va ijtimoiy va jismoniy jihatdan faol rivojlantirish – hozirgi kunda maktabgacha ta’lim tashkilotlarida hal qilinishi kerak bo‘lgan dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bunday o‘quv mashg‘ulotlari bolalarda katta qiziqish uyg‘otib, o‘yin davomida ortiqcha zo‘riqishlarsiz mantiqiy hamda ijodiy fikrlash rivojlanadi, ijtimoiy faollik va axloq me‘yorlariga rioya qilish ko‘nikmalari tarbiyalanadi, tabiiy va ijtimoiy

muhit to'g'risidagi tasavvurlari tartibga solinadi va tushunchalarni to'g'ri shakllanishi ta'minlanadi. Ta'limning turli bosqichlarida davlat ta'lim standarti ta'lim faoliyati natijalari standarti sifatida qaraladi – ma'lum bir tarixiy davrda ma'lum bir jamiyat uchun zarur bo'lgan ta'limning mos yozuvlar darajasi; ta'lim standarti, ta'lim to'g'risidagi tegishli hujjatlarni olish uchun shaxs tomonidan erishish kerak bo'lgan daraja. Maktabgacha ta'limda davlat ta'lim standarti ta'lim jarayonini amalga oshirish uchun shartsharoitlarning standartidir. Maktabgacha ta'limning vaqtinchalik standartiga muvofiq, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining maqsadi va natijasi ta'lim jarayonini amalga oshirish uchun sharoit yaratishdir. Ta'lim sifatini boshqarish (ta'lim sifati menejmenti) ta'limni boshqarishning umumiy tuzilmasi tarkibiga kiradi. Bunda ta'lim sifati menejmenti rahbarning yakkaboshchiligi hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan va amalda o'z samaradorligini ko'rsatgan boshqarishning chiziqli tuzilmasini inkor etmaydi. O'z o'rnida, sifat menejmentining joriy etilishi umumiy boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi – ta'lim muassasasi rahbari, xodimlari va manfaatdor jamoat tashkilotlari vakillari o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Vazifalarning bajarilish ketma-ketligi, vazifalarning o'zi, bajarish yo'llari, alohida usul va xarakatlarning batafsil tartibi, ta'lim sifatini ta'minlovchi asos sifatida, qabul qilingan boshqaruv qarorlarining samarali ijrosini kafolatlaydi.

Direktor o'rinbosarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- ta'lim-tarbiya jarayonini rejalashtirish va tashkil etish;
- pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish;
- metodik ishlarni yo'lga qo'yish;
- ta'lim sifati monitoringini olib borish;
- innovatsion yondashuvlarni joriy etish;
- tarbiyachilarning kasbiy mahoratini oshirish;
- ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish;
- bolalarning rivojlanish dinamikasini tahlil qilish va natijalarni umumlashtirish.

Sifatning umumiy boshqaruvini joriy etish uchun rahbar quyidagilarni amalga oshirishi lozim:

- sifat menejmentini joriy etish, raqobat sharoitida ta'lim muassasasining maqsadi, umumiy mafkurasi, rivojlanish tamoyillarini ishlab chiqish to'g'risida strategik qarorni qabul qilishi;
- tashkilot maqsadlari tarkibiga sifatni ta'minlashni kiritish, uni ham ma'naviy va ham moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlash;
- tashkilot oliy boshqaruvi tarkibidan sifat uchun mas'ul vakilni tayinlash;
- jarayonlarni boshqarishning statistik usullari va sifat menejmenti sohalari bo'yicha xodimlarni (shu jumladan, yuqori pog'ona rahbarlar tarkibidan) tayyorlash;

- xodimlar bilan qayta aloqani tashkil qilish (ichki iste'molchilarning fikrlari va talablarini inobatga olish);
- ichki audit va tashkilotdagi kamchiliklar tahlilini muntazam o'tkazib turish.

Muvofiqlashtirishda rahbarning roli va vazifalari

- Rahbar nafaqat ma'mur, balki oliy malakali pedagog bo'lib, o'qituvchilarning ish sifatini monitoring qiladi, ularga metodik yordam ko'rsatadi va tashkiliy tavsiyalar beradi.
- Mahalliy ta'lim idoralari, kutubxonalar, muzeylar, sog'liqni saqlash markazlari va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yadi.;
- Ta'lim sifatini monitoring qilish va tahlil asosida yangilash;
- Zamonaviy ta'lim uchun zarur bo'lgan interfaol doskalar, planshetlar, kompyuterlar va dasturiy ta'minotni ta'minlaydi.;
- Ota-onalarni faol hamkorlar sifatida ko'radi. Ularni bolaning ta'lim jarayoniga jalb qilish, ular bilan muntazam aloqa o'rnatish, ularning fikr-mulohazalarini inobatga olish uchun strategiyalar ishlab chiqadi (masalan, "Ota-ona kuni", ochiq darslar, portfoliolar va boshqalar).
- Bolalarning izlanishlarini qo'llab-quvvatlaydigan, rag'batlantiruvchi, xavfsiz va qulay muhitni shakllantirish uchun resurslar (materiallar, jihozlar, mebel) izlaydi va ulardan samarali foydalanishni tashkil etadi.

Ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va ularning manfaatdorligini (motivatsiyasini) oshirishga ko'maklashish imkoniyatlariga ko'ra, shuningdek, har xil turdagi multimediali o'quv axborotlarining uyg'unlashuvi, interfaollik, moslashuvchanlik sifatlariga ko'ra multimedia foydali va mahsuldor ta'lim texnologiyasi hisoblanadi. Interfaollikning ta'minlanishi axborotlarni taqdim etishning boshqa vositalari bilan taqqoslaganda raqamli multimedaning muhim yutuqlaridan hisoblanadi. Interfaollik ta'lim oluvchining ehtiyojlariga mos ravishda tegishli axborotlarni taqdim etishni nazarda tutadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda zamonaviy ta'lim jarayonini tashkil etishda direktor o'rinbosarining roli juda muhimdir. U ta'lim-tarbiya jarayonini rejalashtiradi, pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtiradi, innovatsion metodlarni joriy etadi, ta'lim sifatini monitoring qiladi va ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlaydi. Direktor o'rinbosarining kasbiy mahorati, zamonaviy yondashuvlarni bilishi va jamoani to'g'ri boshqara olishi MTTda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois direktor o'rinbosarining faoliyati maktabgacha ta'lim sifatini yuksaltirishning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. S.X. Dexqonova <https://cyberleninka.ru/journal/n/talqin-va-tadqiqotlar-ilmiy-uslubiy-jurnali-2022>.
2. S.R. Mansurova Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUE 1 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423
3. Qurbonov SH, Seytxalilov E. Ta'lim sifatini boshqarish. /T.: "Turon-Iqbol", 2006. 592 b.
4. Total Quality Management – vseobshnee upravlenie kachestvom. – Jurnal "Direktor-Ivanovo", № 1-2 (120-121), yanvar-fevral 2011 g.
5. R.Ishmuhammedov, M.Yo'ldoshev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar (Ta'lim tizimi hodimlari metodistlar, o'qituvchilar, tarbiyachi va murabbiylar uchun o'quv qo'llanma) – T: 2013.
6. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Moliya,

